

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ORQALI OLIY TA'LIMDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MINTAQAVIY TAJRIBALAR TAHLILI

Dilmurodov Zuhridin Dustmurod o'g'li

Qarshi davlat texnika universiteti "Kompyuter tizimlarining dasturiy va texnik ta'minoti" kafedrası
assistenti E-mail: zuhriddindilmurodov0222@gmail.com

Annotatsiya: Raqamli transformatsiya jarayonlarining mintaqaviy oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligiga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim platformalari, ta'lim boshqaruvi tizimlari va pedagoglarning raqamli kompetensiyasi orqali ta'lim sifati va muassasalar raqobatbardoshligi oshishi yoritilgan. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqilgan. Natijada tizimli va strategik raqamli transformatsiya oliy ta'lim muassasalarining ta'lim sifati va xalqaro raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi asoslangan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, oliy ta'lim, raqobatbardoshlik, mintaqaviy tajriba, raqamli texnologiyalar, ta'lim sifati.

Аннотация: В данной диссертации анализируется влияние процессов цифровой трансформации на конкурентоспособность региональных учреждений высшего образования. В исследовании освещено, как цифровые технологии, платформы дистанционного обучения, системы управления образованием и цифровые компетенции преподавателей способствуют повышению качества образования и конкурентоспособности учебных заведений. Также рассмотрены проблемы внедрения цифровой трансформации и пути их решения. В результате показано, что системная и стратегическая цифровая трансформация способствует улучшению качества образования и международной конкурентоспособности высших учебных заведений.

Ключевые слова: цифровая трансформация, высшее образование, конкурентоспособность, региональный опыт, цифровые технологии, качество образования.

Abstract: This thesis analyzes the impact of digital transformation processes on the competitiveness of regional higher education institutions. The study highlights how digital technologies, distance learning platforms, education management systems, and teachers' digital competencies contribute to improving the quality of education and the competitiveness of institutions. Additionally, the problems encountered during the implementation of digital transformation and ways to address them are examined. As a result, it is demonstrated that a systematic and strategic approach to digital transformation enhances both the quality of education and the international competitiveness of higher education institutions.

Keywords: digital transformation, higher education, competitiveness, regional experience, digital technologies, education quality.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimi jamiyatning intellektual salohiyatini shakllantiruvchi yetakchi institutlardan biri sifatida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim xizmatlari bozorida raqobatning kuchayishi, bilim va texnologiyalarning tezkor yangilanib borishi oliy ta'lim muassasalaridan moslashuvchanlik, innovatsion yondashuv va yuqori samaradorlikni talab etmoqda. Ushbu jarayonda raqamli transformatsiya oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik salohiyatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

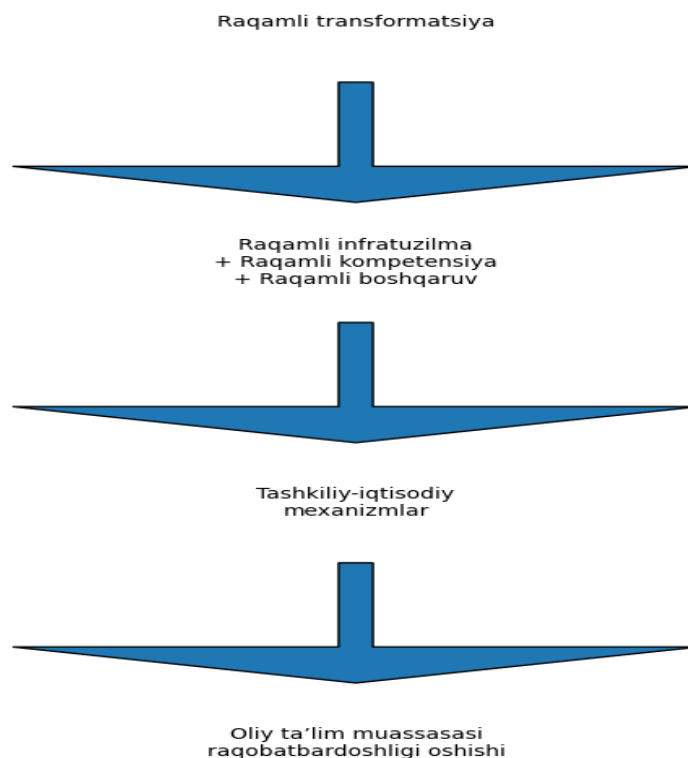
Raqamli transformatsiya oliy ta'lim tizimida ta'lim jarayonlarini, boshqaruv mexanizmlarini hamda ilmiy-tadqiqot faoliyatini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida qayta tashkil etishni nazarda tutadi. Masofaviy ta'lim platformalari, ta'limni boshqarish axborot tizimlari (LMS), sun'iy intellekt va katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) asosida qaror qabul qilish mexanizmlarining joriy etilishi ta'lim sifatini oshirish bilan bir qatorda, oliy ta'lim muassasalarining ichki resurslaridan samarali foydalanish imkonini yaratmoqda.

So'nggi yillarda mintaqaviy oliy ta'lim muassasalarida raqamli transformatsiyani joriy etish bo'yicha muayyan amaliy ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, mazkur jarayonlarning raqobatbardoshlik ko'rsatkichlariga ta'siri yetarlicha tizimli va chuqur ilmiy tahlil qilinmagan. Xususan, raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasi, pedagog kadrlarning raqamli kompetensiyasi hamda boshqaruvda raqamli yondashuvlarning samaradorligi mintaqalar kesimida turlicha namoyon bo'lmoqda. Bu esa raqamli transformatsiyani amalga oshirishda yagona konseptual yondashuv va samarali mexanizmlarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi. Shu nuqtayi nazardan, raqamli transformatsiya orqali oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik salohiyatini oshirish masalalarini mintaqaviy tajribalar asosida tahlil qilish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, mazkur tezisda aynan ushbu yo'nalishdagi muammolar va ularni bartaraf etish imkoniyatlari tadqiq etiladi.

Birinchidan, raqamli transformatsiyaning oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshlik salohiyatiga ta'siri mintaqaviy omillar kesimida kompleks tahlil qilinib, ta'lim sifati, boshqaruv samaradorligi va ta'lim xizmatlari bozoridagi mavqe o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Ikkinchidan, mintaqaviy oliy ta'lim muassasalarida raqamli transformatsiyani amalga oshirish darajasini baholash uchun raqamli infratuzilma, pedagog kadrlarning raqamli kompetensiyasi va raqamli boshqaruv mexanizmlarini qamrab oluvchi ko'rsatkichlar tizimi taklif etildi.

Uchinchidan, raqamli transformatsiya jarayonining samaradorligiga to'sqinlik qiluvchi asosiy institutsional va tashkiliy muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish orqali oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar ilmiy jihatdan asoslandi.

1-rasm. Raqamli transformatsiya asosida oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish modeli.[1]¹

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi raqamli transformatsiya orqali oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirishning samarali mexanizmlarini aniqlash va tahlil qilishga yo'naltirilgan. Tadqiqotda quyidagi metod va yondashuvlar qo'llanadi:

- Hujjatli tahlil usuli – mintaqaviy va xalqaro oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yorituvchi rasmiy statistik ma'lumotlar, strategik reja va hisobotlar tahlil qilinadi. Bu orqali raqamli transformatsiya jarayonining amaliy ko'rinishlari va samaradorligi o'rganiladi.

- Komparativ tahlil usuli – mintaqaviy oliy ta'lim muassasalaridagi raqamli transformatsiya tajribalari va ularning raqobatbardoshlikka ta'siri solishtiriladi. Bu metod universitetlar faoliyatidagi farqlar va eng yaxshi amaliy tajribalarni aniqlashga yordam beradi.

- Indikatorlar asosida baholash – raqamli transformatsiyaning samaradorligini o'lchash uchun indikatorlar tizimi ishlab chiqiladi. U quyidagi komponentlarni qamrab oladi:

Raqamli infratuzilma darajasi (LMS, bulutli texnologiyalar, masofaviy ta'lim platformalari mavjudligi);

pedagog kadrlarning raqamli kompetensiyasi;

raqamli boshqaruv tizimlarining samaradorligi;

ta'lim sifati va talabalar muvaffaqiyati.

1. Sifatli tahlil usuli – intervyu, so'rovnoma va ekspert baholari orqali pedagog va ma'muriy xodimlarning raqamli transformatsiyaga munosabati va tajribasi o'rganiladi. Bu

¹MODEL OF SUCCESSFUL DIGITAL TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS — bu maqola raqamli transformatsiyaning nazariy asoslari va oliy ta'lim muassasalari uchun modelni ochib beradi. https://journals.rta.lv/index.php/ETR/article/view/8538?utm_source=chatgpt.com

usul raqamli transformatsiyaning amalga oshirilishidagi to'siqlar va ularni bartaraf etish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi.

2. Konseptual model yaratish – tadqiqot natijalari asosida oliy ta'lim muassasalarida raqamli transformatsiyani bosqichma-bosqich joriy etish, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar orqali raqobatbardoshlikni oshirishni ko'rsatadigan konseptual model ishlab chiqiladi. Ushbu model yuqorida tayyorlangan diagramma bilan vizual tarzda tasvirlangan.

XULOSA

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim muassasalari oldida ta'lim sifatini oshirish, boshqaruv samaradorligini kuchaytirish hamda milliy va xalqaro miqyosda raqobatbardosh bo'lish kabi muhim vazifalar turibdi. Ushbu vazifalarni samarali hal etishda raqamli transformatsiya jarayonlarini joriy etish muhim strategik omil hisoblanadi.

Ish davomida ishlab chiqilgan raqamli transformatsiya asosidagi raqobatbardoshlikni oshirish modeli oliy ta'lim muassasasining asosiy funksional yo'nalishlarini — ta'lim, boshqaruv, ilmiy faoliyat va tashqi hamkorlikni qamrab oladi. Ushbu model orqali ta'lim xizmatlarining sifati yaxshilanadi, resurslardan samarali foydalanish ta'minlanadi, professor-o'qituvchilar va talabalar raqamli kompetensiyalari rivojlanadi hamda mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi. Maqolamizning natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Mintaqaviy oliy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish ta'lim jarayoni sifatini yaxshilash, boshqaruv samaradorligini oshirish va talabalar faoliyatini monitoring qilish imkonini beradi. Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy xulosalar quyidagilardan iborat:

1. Raqamli infratuzilma va pedagoglarning raqamli kompetensiyasi oliy ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

2. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni samarali joriy etish orqali raqamli transformatsiyaning ijobiy natijalari mustahkamlanadi.

3. Mintaqaviy tajribalar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya jarayoni markazlashmagan, ammo bosqichma-bosqich va konseptual model asosida amalga oshirilsa, raqobatbardoshlik ko'rsatkichlari sezilarli darajada oshadi.

ADABIYOTLAR:

1. Kholmatov, U. (2024). Higher education in Uzbekistan: Transition to digital learning.

2. Kuchkarov, T., & boshqalar. (2023). Digital university: Strategy for creating smart infrastructure in higher education institutions of Uzbekistan.

3. Anarbaeva, F. U., & Abdullayeva, M. V. (2023). Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2019). O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida (PF-5847). Lex.uz. <https://lex.uz/docs/-4545884>

5. Asad o'g'li, R. D. (2025). MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI. Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari, 49(1), 323-326.

6.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2020). "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida (PF-6079). Lex.uz. <https://lex.uz/docs/-6070748>